

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 3 juli 2026

Mål nr
T 2273-25

PARTER

Klagande

M.L.s konkursbo

Adress hos konkursförvaltaren

Konkursförvaltare: Advokat L.O.

Motpart

Swedbank Hypotek AB, 556003-3283

105 34 Stockholm

Ombud: Advokat O.F.

Ombud: Advokat D.V.

SAKEN

Fordran

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2025-02-14 i mål T 976-24

DOMSLUT

Med ändring av hovrättens dom förpliktar Högsta domstolen Swedbank Hypotek AB att till M.L.s konkursbo betala 18 900 000 kr och ränta enligt 5 § räntelagen från den 31 mars 2022.

Högsta domstolen ändrar hovrättens dom även i fråga om rättegångskostnader och befriar M.L.s konkursbo från skyldigheten att ersätta Swedbank Hypotek AB för rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten samt förpliktar Swedbank Hypotek AB att ersätta M.L.s konkursbo för dess rättegångskostnader i

- tingsrätten med 372 800 kr, varav 370 000 kr för ombudsarvode, och ränta enligt 6 § räntelagen från den 29 december 2023, och
- hovrätten med 465 000 kr för ombudsarvode och ränta enligt 6 § räntelagen från den 14 februari 2025.

Högsta domstolen förpliktar Swedbank Hypotek AB att till M.L.s konkursbo betala ersättning för rättegångskostnad i Högsta domstolen med 180 000 kr för ombudsarvode och ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

M.L.s konkursbo har yrkat att Högsta domstolen ska bifalla boets talan och därmed förplikta Swedbank Hypotek AB att till konkursboet betala 18 900 000 kr och viss ränta. Konkursboet har vidare yrkat att Högsta domstolen ska befria boet från skyldigheten att betala Swedbank Hypoteks rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten och i stället tillerkänna konkursboet ersättning för sina rättegångskostnader där. För det fall hovrättens dom inte ändras i sak, har konkursboet yrkat att Högsta domstolen ska bestämma Swedbank Hypoteks ersättning för rättegångskostnad i tingsrätten i enlighet med vad tingsrätten bestämt.

Swedbank Hypotek har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. M.L. ägde en fastighet som var pantsatt till säkerhet för två krediter som han hade hos Swedbank Hypotek och som uppgick till sammanlagt 18 750 000 kr.
2. I slutet av 2016 genomfördes en bodelning under äktenskapet som innebar att äganderätten till fastigheten överfördes från M.L. till hans hustru. Betalningsansvaret för krediterna låg kvar hos M.L.
3. M.L. försattes i konkurs i november 2018. I juni 2020 informerade Swedbank Hypotek honom om att krediterna var förfallna till omedelbar betalning. Hustrun informerades om att fastigheten kunde komma att tas i anspråk för att reglera M.L.s skuld.

4. Efter att Swedbank Hypotek å ena sidan och M.L. och hans hustru å andra sidan ansökt om stämning mot varandra, träffade parterna den 30 mars 2022 en förlikning. Enligt förlikningsavtalet skulle M.L. betala 18,9 miljoner kr till Swedbank Hypotek som, så snart betalningen hade gjorts, i sin tur skulle överföra de pantbrev som bolaget hade i fastigheten till ägararkivet hos Lantmäteriet. Betalning skulle ske till Swedbank AB:s bankgiro med angivande av M.L.s personnummer som referens och krediterna skulle anses lösta genom betalningen.
5. Makarna företrädde av en advokat. Betalning enligt förlikningsavtalet skedde den 31 mars 2022 genom en överföring från advokatbyråns klientmedelskonto till bankgirokontot. Medlen hade förts till klientmedelskontot från Namö 12 AB.
6. Namö 12 var ett lagerbolag som registrerades i oktober 2021. De medel som överfördes till klientmedelskontot hade Namö 12 fått den 28 mars 2022 av sin dåvarande ägare genom ett ovillkorat aktieägartillskott. Samma dag överläts Namö 12 till Matchpoint Entertainment SARL. I samband med överföringen till klientmedelskontot hade Namö 12 lånat ut 18,9 miljoner kr till Matchpoint. Namö 12 trädde i likvidation i juni 2022.
7. Konkursboet väckte talan mot Swedbank Hypotek och yrkade att bolaget skulle betala 18,9 miljoner kr och viss ränta. Grunden för talan var att betalningen från klientmedelskontot till Swedbank Hypotek utfördes för M.L.s räkning och utgjorde betalning av hans skuld enligt förlikningsavtalet. Genom betalningen, som har gjorts på uppdrag av M.L., har medlen ställts till hans förfogande och tillfallit honom. Eftersom M.L. har förfogat över medlen i strid med konkurslagens rådighetsförbud var betalningen ogiltig och skulle återgå.

8. Swedbank Hypotek bestred yrkandet och gjorde gällande att när förlikningsavtalet ingicks var parterna införstådda med att betalningen inte skulle göras av M.L. utan av tredje man. Betalningen skedde inte på uppdrag av M.L. och medlen har inte tillfallit honom. Han har inte heller rätt över medlen. Betalningen var därmed inte ogiltig.

9. Tingsrätten och hovrätten har avslagit konkursboets talan.

Vad målet gäller

10. Målet gäller frågan om betalningen till Swedbank Hypotek har skett under sådana förhållanden att medlen ska anses höra till konkursboet.

Betalning av annans skuld

11. Det är möjligt för en tredje man att betala en konkursgäldenärs skuld och för en konkursborgenär att överlåta sin fordran.

12. När en tredje man betalar konkursgäldenärens borgenär ett belopp som motsvarar gäldenärens skuld kan det vara fråga om en fordringsöverlåtelse. Är en fastighet pantsatt som säkerhet för fordringen, träder den nya borgenären normalt in i överlåtarens rätt till den ställda säkerheten.

13. Om skulden däremot infrias med medel från tredje man utan att det sker ett borgenärsbyte, ska pantbreven i regel återställas till fastighetsägaren.

14. För det fall det är oklart om en betalning som härrör från tredje man utgör ett infriande av skulden eller om det rör sig om en fordringsöverlåtelse ligger det nära till hands att avgöra frågan utifrån vad

som framstår som det centrala syftet med arrangemanget. (Se Stefan Lindskog, Betalning – Om kongruent infriande av penningsskulder och andra betalningsrättsliga frågor, 4 uppl., 2026, s. 239 f.)

15. Att en konkursgäldenärs skuld infrias med medel från tredje man utesluter inte att det i själva verket kan vara fråga om gäldenärens betalning. En betalning kan utgöra en betalning från gäldenären utan att det nödvändigtvis sker en överföring direkt från gäldenären till borgenären. Att gäldenären står bakom betalningen kan vara fallet när skuldfriandet sker efter dennes uppmaning eller anvisning. I en sådan situation måste medlen anses ha tillhört gäldenären och han eller hon därför haft rådighet över medlen. (Jfr t.ex. ”Personaly System” NJA 1987 s. 407, ”Herberts Musik” NJA 1996 s. 333 och ”Elektrounion” NJA 2001 s. 474.)

16. Betalning av en skuld kan ske genom flera betalningstransaktioner och gå via mellanled. Att en betalning genomförs med hjälp av en förmedlare påverkar inte förhållandet mellan gäldenären och borgenären. När någon genomför ett betalningsuppdrag åt en gäldenär, anses gäldenären vid den tidpunkten råda över egendomen (jfr ”Göinge Montage” NJA 2017 s. 1140 I p. 18 och 22).

Rådighetsförbudet i konkurslagen

17. En konkursgäldenär får enligt 3 kap. 1 § första meningen konkurslagen inte råda över egendom som hör till konkursboet. Till ett konkursbo räknas enligt 3 kap. 3 § egendom som tillhörde gäldenären när konkursbeslutet meddelades eller tillfaller gäldenären under konkursen och som är sådan att den kan utmätas. Undantag görs för vissa rättshandlingar som genomförts nära inpå konkursbeslutet. Till konkursboet räknas även egendom som kan tillföras boet genom återvinning.

18. Rådighetsförbudet innebär att konkursgäldenären förlorar sin rättsliga förmåga att genom överlåtelse, pantsättning eller på annat sätt förfoga över egendomen. Skulle gäldenären handla i strid med förbudet blir rättshandlingen inte gällande mot konkursboet och ska gå åter. Om gäldenären i strid med rådighetsförbudet betalat en skuld ska beloppet återbetalas till konkursboet.

Bedömningen i detta fall

19. Den betalning som konkursboet hävdar ska återgå avser medel som har överförts till Swedbank Hypotek när M.L. var i konkurs. Det har inte gjorts gällande att medlen som användes vid betalningen tillhörde M.L. före konkursen utan i stället att de tillföll honom när betalningen av hans förpliktelse enligt förlikningsavtalet genomfördes.

20. Det är tydligt att det förhållandet att M.L. var i konkurs och inte fick utöva rådighet över medel har präglat betalningsupplägget. Det finns därför anledning att vid prövningen av vem som ska anses ha betalat göra en helhetsbedömning. Vid den bedömningen ska särskilt syftet med betalningen och det sätt som den utfördes på beaktas. Avgörande blir vad som varit den reella innebörden av betalningen.

21. Vid betalningstillfället hade Swedbank Hypotek inte någon närmare kännedom om varifrån medlen härrörde och återlämnade som en följd av betalningen pantbreven till ägararkivet, dvs. till fastighetsägaren (jfr Ulf Jensen, Panträtt i fast egendom, 11 uppl., s. 71 samt 4 och 7 a §§ lagen, 1994:448, om pantbrevsregister). Det står därmed klart att betalningen inte utgjort en fordringsöverlåtelse.

22. Frågan är då om infriandet av förpliktelsen har skett av tredje man eller om det ska anses vara en betalning med medel som M.L. förfogat över.

23. M.L. har i förlikningsavtalet åtagit sig att betala ett belopp som motsvarade hans betalningsförpliktelse enligt de två krediter som han hade hos Swedbank Hypotek. En betalning i enlighet med avtalet skedde också.
24. M.L. och hans hustru hade ett stort intresse av att betalning enligt förlikningsavtalet gjordes, eftersom fastigheten annars riskerade att utmätas till betalning av hans skuld.
25. Av utredningen i målet framgår att för betalningen användes medel som kom till M.L.s ombuds klientmedelskonto från Namö 12 (se p. 5 och 6). Det har inte framkommit att vare sig Namö 12 eller Matchpoint haft ett eget affärsmässigt intresse av att uppfylla M.L.s förlikningsåtagande.
26. Betalningen till Swedbank Hypotek gjordes från klientmedelskontot till det bangirokonto, och med det referensnummer, som angavs i förlikningsavtalet. Det framgick inte att det var någon annan än M.L. som gjorde den.
27. Med utgångspunkt i att M.L. i förlikningsavtalet åtagit sig att betala och med hänsyn till hur betalningen därefter gått till, hans personliga intresse i saken och upplägget i sin helhet får det anses vara M.L. som har betalat med medel som ställts till hans förfogande. Medlen har därmed, senast när betalningen från klientmedelskontot genomfördes, tillfallit M.L. i konkurslagens mening.
28. M.L. får anses redan i förlikningsavtalet ha uppdragit åt Swedbank Hypotek att använda de medel som skulle flyta in på bankgirokontot för att lösa hans krediter. Därigenom har han, när medlen senare användes för detta syfte, utövat rådighet över dem. Eftersom egendomen då räknades till konkursboet, har det skett i strid med rådighetsförbudet i 3 kap. 1 § konkurslagen. Betalningen är därför ogiltig och ska gå åter.

29. Hovrättens dom ska därmed ändras och konkursboets talan bifallas.

30. Konkursboet ska till följd av utgången i målet befrias från skyldigheten att ersätta Swedbank Hypotek för rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten och få ersättning av Swedbank Hypotek för sina rättegångskostnader där, liksom i Högsta domstolen. De yrkade beloppen är skäliga.

I avgörandet har deltagit justitieråden Stefan Johansson, Agneta Bäcklund, Cecilia Renfors, Katrin Hollunger Wågnert och Tobias Eriksson (referent). Föredragande har varit justitiesekreteraren Anna-Maria Vesterberg.